

ВІДГУК

офіційного рецензента Сірика Зіновія Орестовича
на дисертаційне дослідження Дорош Уляни Миколаївни на тему:
«Децентралізація державного управління як засіб регіонального розвитку»,
представлену до публічного захисту у спеціалізовану вчену раду
з правом прийняття до розгляду та проведення разового захисту дисертації на
здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 «Публічне
управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління
та адміністрування»

Актуальність теми дисертаційної роботи.

Тема проведеного дисертаційного дослідження є безперечно актуальною, своєчасною. Як відомо, децентралізація – це передача значних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування. Так, аби якомога більше повноважень мали ті органи, що ближче до людей, де такі повноваження можна реалізовувати найбільш успішно.

Протягом пострадянського періоду розвитку нашої країни у вітчизняній політичній науці домінувала думка щодо необхідності втілення практик децентралізації в Україні заради виходу на більш високий, європейський рівень державотворення та демократії. Вітчизняні науковці переважно зазначали, що перенесення владної компетенції та ресурсів влади на місцевий рівень надає громадянину більш широку змогу реалізувати своє право на участь у політичній владі. Разом з тим, більш детальний розгляд означеної проблеми показує, що це право обмежене рядом параметрів. Все це потребує більш детального вивчення процесів децентралізації виконавчої влади, їхнього взаємозв'язку з соціально-економічними процесами, що мають місце в конкретному суспільстві у певний проміжок часу.

Наразі сучасний стан державотворення в Україні відзначається інтенсивним пошуком найбільш оптимальної моделі державного устрою держави. Адже необхідною умовою стабільного розвитку суспільства та ефективного функціонування держави є забезпечення балансу загальнодержавних інтересів з інтересами населення регіонів і територіальних громад. Ця постановка питання є актуальною для України та має особливе значення, адже не системність, подекуди хаотичність, державної політики та реальних дій у цій сфері стали однією із засадничих причин багаторічної структурної кризи влади, що призвела до надмірної централізації державної влади, посилення територіальної диференціації та рівня економічного розвитку в регіонах, дисбалансу загальнодержавних інтересів з інтересами регіонів, територій. Ці негативні тенденції посилює недостатність відповідної нормативно-правової бази у регулюванні взаємовідносин центру і регіонів.

Демократизація всіх сфер суспільного життя та побудова громадянського суспільства в Україні неможливі без проведення децентралізації і деконцентрації державних функцій і повноважень та втілення вжиття принципів реального місцевого управління.

Ураховуючи наведені вище тези, дисертаційна робота Дорош Уляни Миколаївни є своєчасною, затребуваною як теорією так і практикою публічного управління.

До того ж, незважаючи на достатню кількість наукових праць, що присвячені тематиці децентралізації державного управління, ця проблематика саме в контексті процесів регіонального розвитку поки що досліджена недостатньо, фрагментарно. Це додатково обумовлює актуальність обраної для дисертаційного дослідження теми.

Ступінь обґрунтованості й достовірність основних наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дисертаційна робота У.М. Дорош структурно складається зі вступу, трьох розділів, що загалом містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Логічна структура побудови змісту дисертаційної роботи засвідчує високий науковий та організаційний рівень дисертантки. Матеріал викладено послідовно і відповідно до завдань та структури дисертації. Авторкою роботи чітко визначено мету, зміст розроблених завдань структурно й логічно узгоджений, а їх перелік є достатнім для розкриття обраної теми дослідження. Застосовані у роботі методичні інструменти є такими, що дають змогу проводити необхідні розрахунки та робити обґрунтовані висновки на основі одержаних результатів. Наукові положення сформульовано коректно, в розрізі кожного з них виокремлено основні наукові результати. Вирішення комплексу поставлених завдань, достатня теоретична база забезпечили наукову обґрунтованість положень, висновків та рекомендацій проведеного дослідження.

Ознайомлення з текстом дисертаційної роботи, наведеними у ній статистичними даними, опублікованими науковими працями дозволяє говорити про обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій. Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації, також підтверджується публікацією основних результатів дослідження у наукових фахових виданнях, оприлюдненням їх на вітчизняних і міжнародних науково-практичних конференціях. Зміст опублікованих праць відповідає чинним вимогам Міністерства освіти і науки України.

У *першому розділі* дисертації висвітлені, у конструктивному науковому ключі, теоретико-методичні основи децентралізації та регіонального розвитку в нашій державі та за кордоном. Зокрема здійснено аналіз сучасних наукових досліджень проблем децентралізації влади та регіонального розвитку; здійснено структурно-функціональний аналіз децентралізації як способу забезпечення регіонального розвитку. Авторкою роботи також у

вдалому порівняльному режимі були висвітлені успішні європейські практики децентралізації влади та регіонального розвитку.

У *другому розділі* роботи були докладно проаналізовані механізми децентралізації в контексті регіонального розвитку в нашій державі. У межах цієї структурної частини роботи було висвітлено нормативно-правове забезпечення децентралізації влади в Україні та регіонального розвитку. Також пані Уляна охарактеризувала організаційне забезпечення децентралізації влади в Україні та регіонального розвитку. Нарешті було піддано докладному критичному вивченню ресурсне забезпечення регіонального розвитку в аспекті децентралізації державного управління.

Нарешті в останньому, *третьому розділі*, дисертантка виробила та запропонувала власне науково обґрунтоване бачення процесу вдосконалення реалізації регіонального розвитку шляхом здійснення децентралізації. У цьому змістовному блоці дисертації було охарактеризовано шляхи імплементації в Україні європейського досвіду децентралізації влади; також було розкрито напрями удосконалення нормативно-правового та організаційного забезпечення децентралізації та регіонального розвитку в Україні. Нарешті здобувачка наукового ступеня розробила конкретні авторські пропозиції, спрямовані на використання потенціалу органів самоорганізації населення в територіальних громадах України.

Достовірність та наукова новизна результатів дисертаційного дослідження.

Дисертаційна робота, виконана У. М. Дорош, є завершеним науковим дослідженням, в якому здійснено теоретичне узагальнення і запропоновано нове вирішення наукової проблеми щодо розробки й обґрунтування теоретичних засад реалізації механізмів децентралізації державного управління як способу забезпечення регіонального розвитку. На особливу фахову увагу, зокрема, заслуговують наступні положення в роботі.

По-перше, авторкою було запропоновано концепцію та основні принципи Стратегії, а також визначено пріоритетні напрями децентралізації в Україні після війни. Позитивно сприймається положення про те, що ключовим інструментом, який впливає на стимулювання чинників розвитку регіонів, є стратегія розвитку, яка базується на залученні стейкхолдерів та співпраці між органами влади, громадянами, бізнесом, органами самоорганізації та іншими партнерами для стимулювання спільного напрямку розвитку територій.

По-друге, дисертанткою розроблено теоретичний підхід до розуміння сутності децентралізації влади та форм її розподілу. Це передбачає передачу владних повноважень, прав, обов'язків та відповідальності з центрального на місцевий рівень та наділення достатньою кількістю ресурсів (фінансових, кадрових, організаційних) для реалізації прав та обов'язків. Загалом це створює умови для розвитку територій, їх спроможності та надання якісних послуг населенню. Також вдало сформовано систему нових підходів до взаємодії органів влади територіальних громад та ключових стейкхолдерів

(бізнесу, громадських організацій, органів самоорганізації, ЗМІ та інших територіальних громад).

По-третє, очевидним позитивом є розроблення шляхів імплементації прогресивного зарубіжного досвіду. Зокрема У. Дорош вказала, що в Україні слід обмежити потік фінансових та матеріальних ресурсів на центральному рівні, зосереджуючи їх на рівні територій. Також варто погодитись із тим, що потрібно змінити систему публічного управління, наблизивши публічні послуги до громадян; слід підвищити організованість та системність роботи органів влади, забезпечити злагодженість їх діяльності та уникнення дублювання повноважень.

По-четверте, були удосконалені розроблені наукою підходи до регіоналізму та регіонального управління в різних державах світу та досвід для України. Зокрема йдеться про ідеї європейського регіоналізму; доброго демократичного врядування задля формування дієздатного інституту влади в Україні – місцевого самоврядування, можливості фінансової децентралізації, одержання нових можливостей реалізації владних повноважень, координації діяльності з іншими територіями та регіонами, забезпечення відкритості та прозорості діяльності влади. Ці прогресивні положення вдало висвітлені авторкою роботи та покладені в основу її власних наукових міркувань.

По-п'яте, були узагальнені важливі принципи, що застосовуються для управління регіональним розвитком. Серед них:

1) стратегічність процесу управління – забезпечення довгострокового та цільового планування розвитку, що визначає конкретні цілі та завдання для регіону;

2) раціональність та доцільність – використання ресурсів ефективно та обґрунтовано для досягнення найбільш значущих результатів;

3) цілепокладання – визначення чітких та мірних цілей для регіонального розвитку, які відображають потреби та очікування населення;

4) економічність та ефективність – забезпечення оптимального використання ресурсів, яке призводить до позитивних економічних та соціальних результатів;

5) цілісність – урахування взаємозв'язків між різними аспектами регіонального розвитку та забезпечення їх взаємної відповідності;

6) системність та структурованість – використання системного підходу до управління, що дозволяє розглядати регіон як цілісну систему з внутрішніми взаємодіями.

7) баланс інтересів різних груп населення – забезпечення урахування та захисту інтересів різних соціальних та економічних груп у регіоні;

8) кооперація діяльності зі стейкхолдерами – залучення всіх зацікавлених сторін, таких як громадські організації, бізнес, академічна громада, до спільного прийняття рішень та реалізації проектів регіонального розвитку.

Ці принципи спрямовані на поглиблення змісту управління регіональним розвитком, ураховуючи конкретні потреби та контекст регіону,

а також взаємодію із зовнішнім середовищем для досягнення успішних результатів у виконанні завдань регіонального розвитку.

Повнота викладу результатів дисертації в опублікованих працях.

За результатами досліджень опубліковано 11 наукових праць, серед яких: 7 статей у наукових фахових виданнях України, 4 тези доповідей на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях, наукових семінарах.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Оцінюючи загалом високий рівень розробки теоретичних і методичних положень, практичних рекомендацій, обґрунтованість наукових висновків і пропозицій, водночас необхідно зробити такі зауваження.

1. У тексті дисертації не показано, яким чином війна в Україні вплинула на процеси децентралізації влади і яким чином, за сучасних умов державності, можна забезпечити сталий розвиток регіонів завдяки децентралізації.
2. Вимагає доопрацювання напрямок децентралізації власне державного управління, що зазначено в назві роботи.
3. Окрім визначених в роботі стратегічних напрямків реформування доцільно оцінити вже заплановані заходи котрі через війну не були реалізовані.
4. Доцільно уточнити для якого рівня омс найбільш дотичною є запропонована в роботі типова структура.

Нарешті, ця дисертаційна робота лише виграла би від інтеграції в її текст соціально-економічних показників, передусім статистичних та прогностичних, щодо поточних та очікуваних результатів реформи децентралізації в Україні.

Водночас у загальному підсумку зазначені зауваження не носять принциповий характер, а отже не впливають на загальну позитивну оцінку та не знижують наукову і практичну цінність дисертаційної роботи.

Таким чином, дисертаційна робота Дорош У. М. відповідає Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах).

Порушення норм академічної доброчесності у будь-яких проявах не виявлено.

Загальний висновок.

Дисертаційна робота Дорош Уляни Миколаївни є цілісним, самостійним, завершеним науковим дослідженням. Вона виконана на належному теоретико-методологічному рівні, відзначається науковою

новизною та суттєвим значенням для практики публічного управління та адміністрування.

Отримані у роботі наукові результати в сукупності мають вагомое теоретичне узагальнення і нове вирішення наукової задачі, що полягає у науковому вивченні концепції децентралізації державного управління як засобу регіонального розвитку та виробленню практично орієнтованих рекомендацій.

За своєю актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованості, наукової та практичної цінності здобутих результатів подана до захисту дисертація «Децентралізація державного управління як засіб регіонального розвитку» виконана на високому науковому рівні та повністю відповідає вимогам спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», а також вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44).

Зважаючи на все вище зазначене, можна зробити висновок про те, що автор дисертаційної роботи Дорош Уляна Миколаївна заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Рецензент:

доктор економічних наук,
доцент, доцент кафедри АФМ
НУ «Львівська політехніка»

Зеновій СІРИК

Підпис доктора економічних наук Сірика З. О. засвідчую

Вчений секретар
Національного університету
«Львівська політехніка»
к.т.н., доцент

Роман БРИЛИНСЬКИЙ